

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
As Per NEP 2020 Syllabus Session for- 2025-26
(Three Years-Six Semesters Bachelor's Degree Programme)
Board of Study - Pali & Prakrit, Buddhism - Syllabus
Generic Open Elective(OE)- UG - semester- III
(Other Than Faculty of Humanities)

Course Code: : OE-5 -(Theory) प्राचीन बौद्ध स्थळे भाग १

Level	Semester	Course Code	Course Name	Credits	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks		Total Marks
							External	Internal	
5.0	UG-III	644255	OE-5 - Theory प्राचीन बौद्ध स्थळे भाग १	02	30	2 Hrs.	30	20	50

Course Objectives / अभ्यास पत्रिकेची उद्दिष्टे	१ . पाली साहित्यात तथागत बुद्धाचे वचन असल्यामुळे व पाली साहित्यातील बुद्धाच्या चारीके संबंधी तसेच तथागताच्या जीवना संबंधी व प्राचीन बौद्ध स्थळांचा इतिहास विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. २ . विद्यार्थ्यांना पाली साहित्यातील लुंबिनी या प्राचीन बौद्ध स्थळाचे तथागत बुद्धाच्या जन्मा संबंधी काय महत्त्व आहे हे अभ्यास करतांना समजून घेता येईल . ३ . बुद्धाला बुद्धत्व प्राप्ती झालेले स्थळ म्हणजे बौद्धगया तेथे ध्यान प्राप्ती संबंधीची माहिती प्राप्त होईल. ४ . बुद्धाने सारनाथला बुद्धत्व प्राप्त झाल्यानंतर पहिला उपदेश दिला त्याचा इतिहास अभ्यासता येईल. ५ . तथागत बुद्धाचे महापरिनिर्वाण जेथे झाले त्या कुशीनारा प्राचीन बौद्ध स्थळाचे महत्त्व कळेल.
Course outcomes /अभ्यासपत्रि केची फलनिष्पत्ती	१ . पाली साहित्यात बौद्ध प्राचीन स्थळांना अतिशय महत्त्व आहे बुद्धाचे तत्वज्ञान समजण्यासाठी पाली साहित्याचा अभ्यास करणे अतिशय महत्त्वाचे आहे. २ . पाली त्रीपिटक साहित्यामधील प्राचीन बौद्ध स्थळाचा अभ्यास केल्याने बुद्ध हे ऐतिहासिक पुरुष असल्याचे अभ्यासकांच्या लक्षात येईल व त्यांची तार्किक बुद्धी जागृत होईल . ३ .प्राचीन बौद्ध स्थळांचा अभ्यास करतांना सामाजिक, राजकीय, आर्थिक, शैक्षणिक,व्यवहारिक, नैतिक , कैटुंबीक, व्यापारिक ज्ञान प्राप्त होईल. ४ . बौद्ध स्थळांचा अभ्यास करतांना बुद्धाचे संपूर्ण जीवनपट अभ्यासकाला समजेल.

Generic / Open Elective Course (OE-5) अभ्यासपत्रिका- ५ (ओ.ई.) प्राचीन बौद्ध स्थळे : भाग – १ (कोर्स कोड = ६४४२५५)		
Unit / विभाग	Contents/ उपघटक	Lerning Hours / अध्यापन तास
Unit – I	कपिलवस्तू – शाक्यांचे पूर्वज उत्पत्ती आणि कूळ , महाजनपद, गणराज्ये, व भौगोलिक स्थिती , बुद्धकाळापूर्वीची व बुद्धकालीन धार्मिक व सामाजिक स्थिती	७ तास
Unit – II	लुंबिनी –सिद्धार्थ गौतमाचा जन्म, लुंबिनी वन, नेपालची राजधानी	८ तास
Unit – III	बुद्धगया – वैराग्य मार्गाची कसोटी , सुजातेची खीर आणि वैराग्याचा त्याग , बोधिसत्त्वाची बुद्ध होण्यासाठी स्थित्यंतरे	७ तास
Unit – IV	सारनाथ – प्रथम धम्मोपदेश , चार आर्य सत्य , पंचभिभिक्षुची धम्मदीक्षा , भिक्षुना धम्मप्रचारासाठी आदेश	८ तास
गुण विभागणी	लेखी परीक्षा = ३० गुण, आणि अतर्गत मूल्यमापन = 20 गुण, एकूण गुण = ५०	एकूण तास = ३०
प्रश्न पत्रिकेचे स्वरूप	प्रश्न १ ला – युनिट – १ वर आधारित or मध्ये दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रश्न २ रा - युनिट – २ वर आधारित or मध्ये दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रश्न ३ रा - युनिट – ३ वर आधारित or मध्ये दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रश्न ४ था – युनिट – ४ वर आधारित or मध्ये लघुत्तरी प्रश्न	०८ गुण ०८ गुण ०८ गुण ०६ गुण

संदर्भ ग्रंथ :- १ . तथागत आणि बौद्ध स्थळांचा इतिहास , पी. जी. रायबोले (शीलवंश), नभ प्रकाशन , अमरावती .

२ . बुद्ध आणि त्याचा धम्म , डा. भीमराव रामजी आंबेडकर , (अनु. भदन्त आनंद),बुद्धभूमी प्रकाशन , नागपूर.

३ . बुद्ध आणि त्याचा धम्म , डॉ. भीमराव रामजी आंबेडकर , सुगत प्रकाशन , नागपूर.

४ . पाली साहित्याचा इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग .

Generic Open Elective (OE)- UG - semester- III
(Other Than Faculty of Humanities)
Course Code: : OE-6 -(Theory) प्राचीन बौद्ध स्थळे भाग २

Level	Semester	Course Code	Course Name	Credits	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks		Total Marks
							External	Internal	
5.0	UG-III	644256	OE-6 - Theory प्राचीन बौद्ध स्थळे भाग २	02	30	2 Hrs.	30	20	50

Course Objectives / अभ्यास पत्रिकेची उद्दिष्टे	१ . पाली साहित्यात तथागत बुद्धाचे वचन असल्यामुळे व पाली साहित्यातील बुद्धाच्या चारीके संबंधी तसेच तथागताच्या जीवना संबंधी व प्राचीन बौद्ध स्थळांचा इतिहास विद्यार्थ्यांना समजून घेता येईल. २ . विद्यार्थ्यांना पाली साहित्यातील लुंबिनी या प्राचीन बौद्ध स्थळाचे तथागत बुद्धाच्या जन्मा संबंधी काय महत्त्व आहे हे अभ्यास करतांना समजून घेता येईल . ३ . बुद्धाला बुद्धत्व प्राप्ती झालेले स्थळ म्हणजे बौद्धगया तेथे ध्यान प्राप्ती संबंधीची माहिती प्राप्त होईल. ४ . बुद्धाने सारनाथला बुद्धत्व प्राप्त झाल्यानंतर पहिला उपदेश दिला त्याचा इतिहास अभ्यासता येईल. ५ . तथागत बुद्धाचे महापरिनिर्वाण जेथे झाले त्या कुशीनारा प्राचीन बौद्ध स्थळाचे महत्त्व कळेल.
Course outcomes /अभ्यासपत्रि केची फलनिष्पत्ती	१ . पाली साहित्यात बौद्ध प्राचीन स्थळांना अतिशय महत्त्व आहे बुद्धाचे तत्वज्ञान समजण्यासाठी पाली साहित्याचा अभ्यास करणे अतिशय महत्त्वाचे आहे. २ . पाली त्रीपिटक साहित्यामधील प्राचीन बौद्ध स्थळाचा अभ्यास केल्याने बुद्ध हे ऐतिहासिक पुरुष असल्याचे अभ्यासकांच्या लक्षात येईल व त्यांची तार्किक बुद्धी जागृत होईल . ३ . प्राचीन बौद्ध स्थळांचा अभ्यास करतांना सामाजिक, राजकीय, आर्थिक, शैक्षणिक, व्यवहारिक, नैतिक , कौटुंबिक, व्यापारिक ज्ञान प्राप्त होईल. ४ . बौद्ध स्थळांचा अभ्यास करतांना बुद्धाचे संपूर्ण जीवनपट अभ्यासकाला समजेल.

Generic / Open Elective Course (OE-6) प्राचीन बौद्ध स्थळे : भाग - २ (कोर्स कोड = ६४४२५६)		
Unit / विभाग	Contents/ उपघटक	Lerning Hours / अध्यापन तास
Unit – I	राजगृह – शांततेची वार्ता , आलारकालाम व उदकरामपुत्ताकडून शिक्षा ,सारीपुत्त आणि मोग्गलायन यांची धम्मदीक्षा , जीवक त्यांची वैद्यकिय सेवा आणि दान	७ तास
Unit – II	वैशाली – स्त्रियांची धम्मदीक्षा , आम्रपालीची प्रशंसा आणि तिचे दान , भुक्कप होण्याचे आठ कारणे , वैशालीस अखेरचा निरोप	८ तास
Unit – III	कौशंबी – उदयन राजास धम्मोपदेश, अत्त दीप भव , हजार चिवर दान, छन्नाला सर्वोच्च शिक्षा	७ तास
Unit – IV	श्रावस्ती – अनाथपिंडकाचे जेतवन विहार, प्रसेनजीत राजाची धम्मदीक्षा, सोपक व सुप्पीय या अस्पृश्यांना धम्मदीक्षा , तथागताचे जेतवनातील एकूण वर्षावास आणि प्रवचने	८ तास
गुण विभागणी	लेखी परीक्षा = ३० गुण, आणि अतर्गत मूल्यमापन = 20 गुण, एकूण गुण = ५०	एकूण तास = ३०
प्रश्न पत्रिकेचे स्वरूप	प्रश्न १ ला – युनिट – १ वर आधारित or मध्ये दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रश्न २ रा - युनिट – २ वर आधारित or मध्ये दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रश्न ३ रा - युनिट – ३ वर आधारित or मध्ये दीर्घोत्तरी प्रश्न प्रश्न ४ था – युनिट – ४ वर आधारित or मध्ये लघुत्तरी प्रश्न	०८ गुण ०८ गुण ०८ गुण ०६ गुण

संदर्भ ग्रंथ :- १ . तथागत आणि बौद्ध स्थळांचा इतिहास , पी. जी. रायबोले (शीलवंश), नभ प्रकाशन , अमरावती .

२ . बुद्ध आणि त्याचा धम्म , डा. भीमराव रामजी आंबेडकर , (अनु. भदन्त आनंद),बुद्धभूमी प्रकाशन , नागपूर.

३ . बुद्ध आणि त्याचा धम्म , डॉ. भीमराव रामजी आंबेडकर , सुगत प्रकाशन , नागपूर.

४ . पाली साहित्याचा इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग .

(OE-END)
